

A BUDDHIZMUS BELSŐ-ÁZSIÁBAN

Birtalan Ágnes

Mongol és Belső-ázsiai Tanszék

2021

SZAKIRODALMI AJÁNLÓ

- **Források, elsődleges forrásként használható művek**
- Ligeti Lajos: *Az ismeretlen Belső-Ázsia*. Budapest, Athenaeum 1940.
- *Örök kőbe vésve. A régi török népek irodalmának kistükre a VII-től a XV. századig*. Szerk. Kakuk Zsuzsa. Budapest, Európa Könyvkiadó 1985.
- *The Debate of King Milinda*. Ed. Bhikku Pesala. (Buddhist Traditions XIV.) Delhi, Motilal Banarsidass 1991.
- *The Debate of King Milinda*. www.sacred-texts.com/bud/milinda.htm (2019.02.12.)
- **Tanulmányok**
- Porció Tibor: A belső-ázsiai török népek és a buddhizmus. *Buddhizmus*. (Vallástudományi Könyvtár VI.) Szerk. Szilágyi Zsolt – Hidas Gergely. Budapest, Magyar Vallástudományi Társaság – L'Harmattan 2013. 227–248.
- Puri, Baij Nath: *Buddhism in Central Asia* (Buddhist Tradition Series 4.). Delhi, Motilal Banarsidass 2015.
- Rosenfield, John M., *The Dynastic Arts of the Kushans*. Berkeley and Los Angeles, University of California Press 1967.
- Sinor, Dénes: A középázsiai török buddhizmusról. *Kőrösi Csoma Archivum kieg. kötet* (1939) 353–396.
- Skilton, Andrew: *A buddhizmus rövid története*. Budapest, Corvina 1997.

AZ ILLUSZTRÁCIÓK FORRÁSA

- Gandhara. <https://buddha-tar.hu/wp-content/uploads/2017/10/gandhara-a-bodhisattva-pakistan-ancient-gandhara-2nd-3rd-century.1.jpg> (2022.09.13)
- Kaniska-ábrázolás. https://en.wikipedia.org/wiki/Kanishka#/media/File:Coin_of_Kanishka_I.jpg (2021.11.21)
- Kushan Empire. <https://en.wikipedia.org/wiki/Kanishka#/media/File:Kushanmap.jpg> (2021.05.02)
- Longman és Yunkang barlangok. Google képkereső (2019. 02.11) és saját fotók
- Menandros. https://en.wikipedia.org/wiki/Menander_I#/media/File:MenandrosCoin.jpg (2021.11.21)
- Selyemút. <https://hu.pinterest.com/pin/434738170261248706/> (2021.11.01)
- Tangut. <https://tibeto-logic.blogspot.com/2019/01/the-flood-that-backfired-tangut-refugees.html> (2021.01.30)
- Tangut Amitábha tanka. <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/digital-collection/25.+archaeological+artifacts/477215> (2021.11.20)
- Tangut anyagok a Kozlov-expedíció gyűjtéséből. <https://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/search-results#search=tangut> (2021.11.20)
- Turfan/Dunhuang.idp.bl.uk (2020.10.24)
- Uighur Kingdom. *Encyclopaedia Britannica*. (2014.05.02)
- Vima Kadphises. https://en.wikipedia.org/wiki/Vima_Kadphises#/media/File:Vima_Kadphises_with_ithyphallic_Shiva.jpg (2021.10.11)

TÉMAKÖRÖK

- **Fogalmak**

- Belső-Ázsia földrajzi, történeti és művelődéstörténeti fogalma.
- **A buddhizmus mint államvallás.** Belső-Ázsia történetének törvényszerűségei. Kereskedelem és eszmetörténet.

- **Népek és nyelvek**

- Belső- Ázsia buddhista népei és birodalmai
- A kusánok
- Kelet-Turkesztán oázis városai
- Az ujgurok
- A xianbei népek
- A tangutok

A KUSÁN BIRODALOM ÉS KELET-TURKESZTÁN OÁZIS-VÁROSAI

(I. E. 2. SZ – 5–6. SZ.)

TOVÁBBI IRODALOM

- Horváth Vera: *Görög istenek Indiában. Gandhára művészete*. Budapest, Akadémiai kiadó 1977.
- Miklós Pál: *A tunhuangi Ezer Buddha Barlangtemplomok*. Budapest, Magyar Helikon 1959.

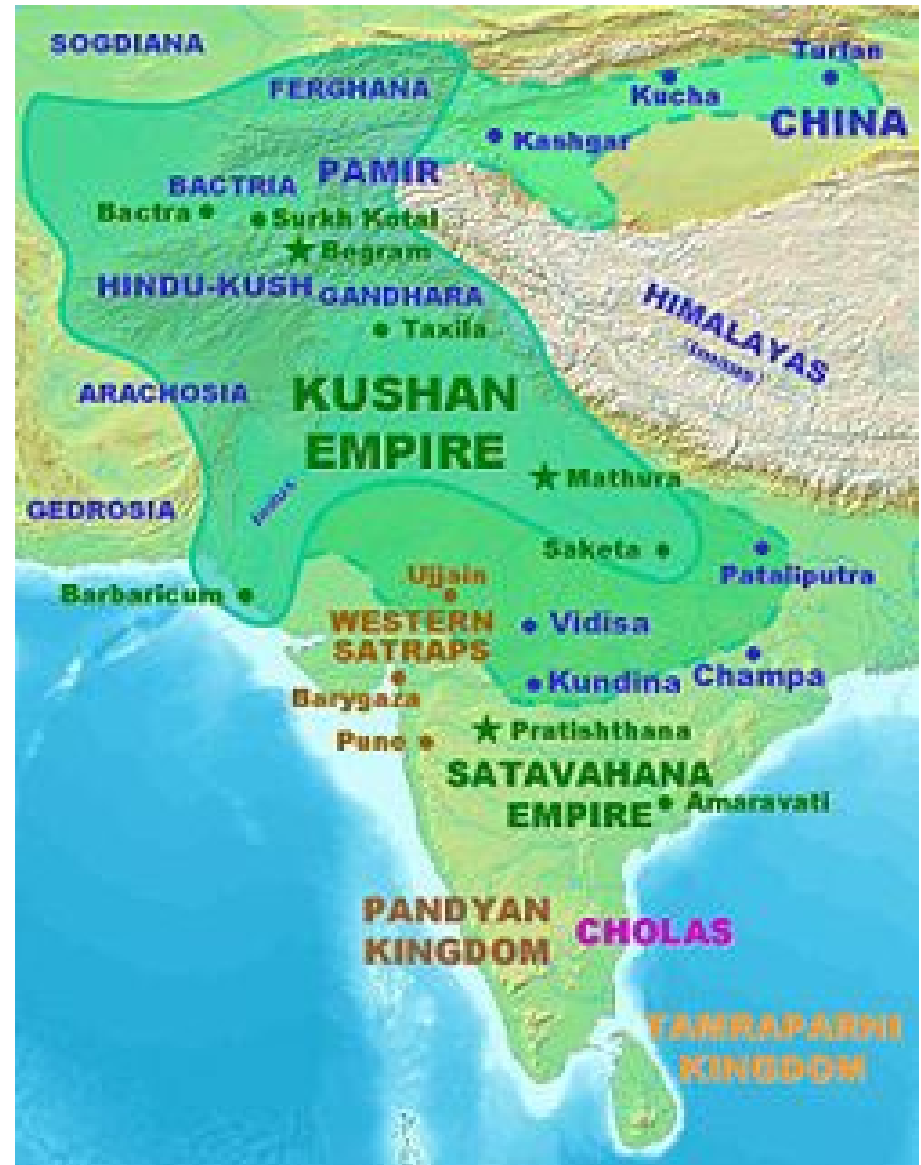
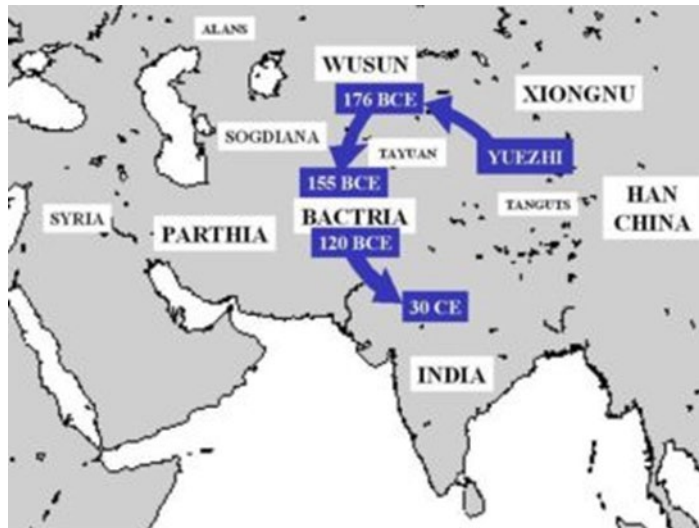

KRONOLÓGIA

- I. e. 563–483 (?) Gautama Buddha (további kronológia i. e. 400 körül)
- I. e. 329–326 Nagy Sándor hódítása
- I. e. 322–184 Maurja dinasztia; buddhista megtérés, Asóka (uralk. I. e. 268–232)
- I. e. 325–125 Greko-baktriai királyságok
- I. e. 30 (?) – 267/375 Kusán birodalom
- I. e. 113–127 (?) Vima Kadphises
- 2. (127–151 ?) század Kaniska uralkodása
- 344-413 Kumáradzsíva
- 602-664 Hszüen cang (Xuanzang)

A KUSÁN BIRODALOM

A KUSÁN BIRODALOM

- Problémás eredet, nem egybehangzó forrásadatok. Több néppel is azonosítják őket (**kaukazid** típusú embertani leletek és ábrázolások).
- Kusán **dinasztikus név**; érmeken, feliratokon: *Shao nanshao*; nem törzs- és nem is személynév, hanem politikai formáció, kínai forrásokban (I. e. I. sz.): Kuei-shang (wang).
- A kusánok feltehetőleg a belső-ázsiai *jüe-csik* (*yuezhi*) utódai, akiket a **Hold népének** is tartanak; kusán mitológiában fontos szerepe van a holdnak szobrokon, uralkodói képmásokon: Kaniska „Csandra”. Vándorlásaik során Baktria területén (II. század) a tohárokkal is kapcsolatba kerülnek (egyes vélemények szerint ők maguk a tohárok). Baktriában átveszik a görög ábécét. Később déli irányú hódítások (India).
- Hszüen cang (**Xuanzang**) mint a Tuáho-lo (Tuahe-lo) néven írja le a területet.
- A VII–VIII. századból hozzájuk kapcsolható tohár nyelvű buddhista szövegek kerülnek elő Kelet-Turkesztán oázisainak területéről.

BUDDHISTA URALKODÓK

- **Kudzsula Kadphiszesz** az I. században egyesíti a yuezhi törzseket, bevezeti a görög ABC-n alapuló írásbeliséget (neve a kínai forrásokban és az éremleleteken egyaránt megtalálható).
- **Kaniska csakravartin** „világhódító uralkodó”, korábbi születéseiből gyűjtött erényeivel Dzsambudvípa *csakravartinja*.
- Gyakori említés a **belső-ázsiai forrásokban** (khotáni, tohár, szogd, ujjur és tibeti); a kasmíri zsinat állítólag az ő nevéhez fűződik.
- **Mitológiai alak**, természetfölötti erővel rendelkezik (fontos forrás Xuanzang).
- **Politikai szerepe kielemlkedő**, a buddhizmust államvallássá teszi.

KANISKA ÉS BUDDHA

KANISKA

VIMA KADPHISES ÉS SIVA

VIMA KADPHISES

MENANDROSZ (165?-130)

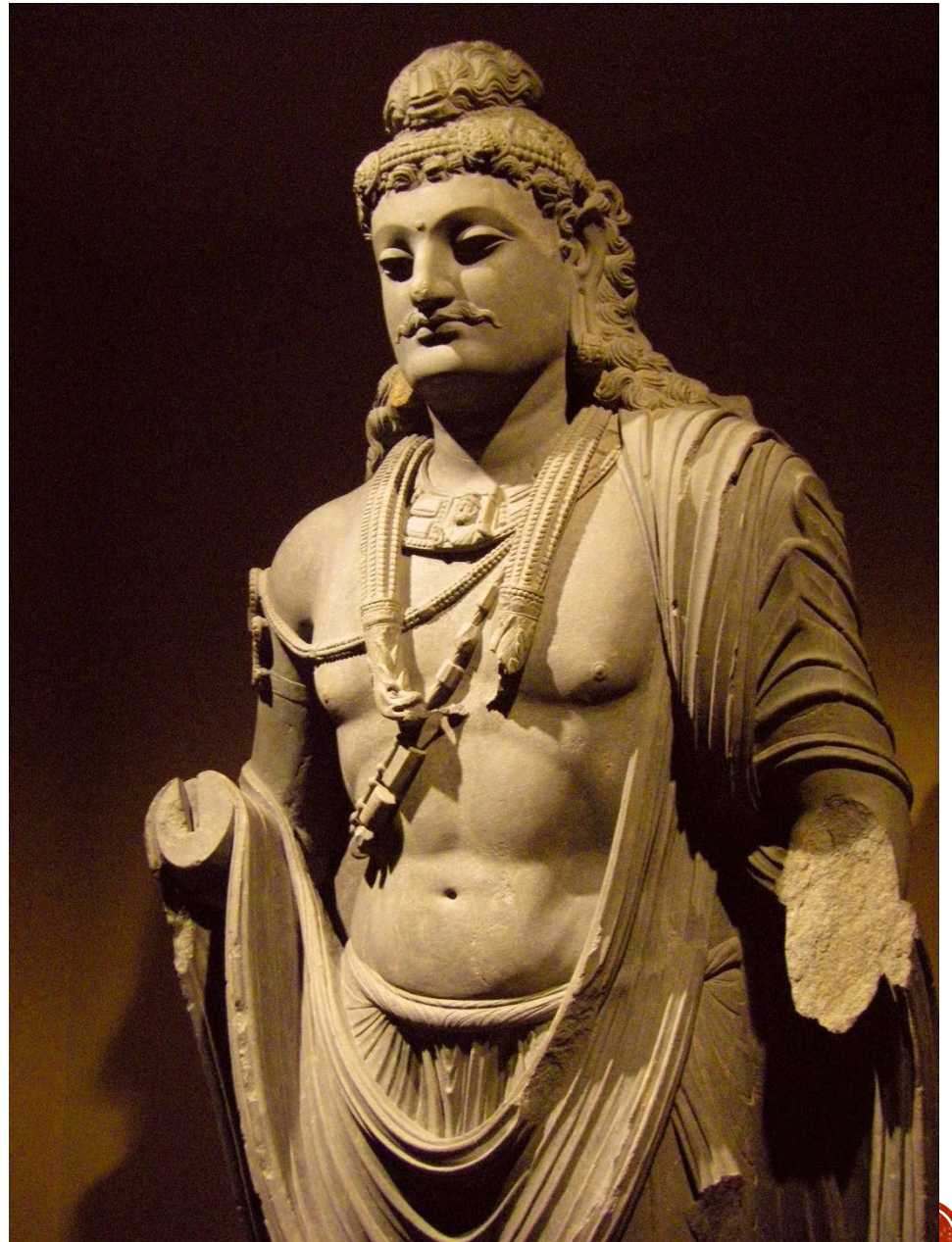
**THE DEBATE OF KING MILINDA. (BUDDHIST TRADITIONS XIV.) ED. BHIKKU PESALA.
DELHI, MOTILAL BANARSIDASS PUBL. 1991[1]**

- .
- 1. - Miben gyökeredzik, ó Nágaszéna a múlt, jelen és a jövő?
- - A tudatlanságban. A tudatlanság a feltétele a keletkezésnek; a keletkezés életre hívja a tudatot; a tudat a szellemet és az anyagot; a szellem és anyag az alapja a hat érzéknek; a hat érzéken alapul a kapcsolódás; a kapcsolódáson az érzet; az érzeten a sóvárgás; a sóvárgáson a tapadás; a tapadáson a kialakulás; a kialakuláson a születés; a születés a feltétele az öregségnek, halálnak, bánatnak, sírásnak, fájdalomnak, sajnálatnak, kétségbeesésnek.
- 2. - Lehetséges, ó Nágaszéna meghatározni a Nirvána nagyságát, formáját, időtartamát hasonlatokkal?
- - Nem, ez lehetetlen; nincs semmi, ami hozzá fogható volna.
- - Van-e hát jelző, mely más dolgokban megtalálható, s amivel leírhatnánk, amihez hasonlíthatnánk.
- - Igen, ez megtehető. Mint ahogy a lótuszról lepereregnek a vízcseppek, úgy marad tiszta a Nirvána is a szennytől. Mint a víz, mely hűsíti a lázat, úgy csillapítja a sóvárgás szomját. Mint az orvosság, védi a lényeket, melyek megmérgeződtek a szennytől, gyógyítja a szenvedést, és táplál, mint a nektár. Mint az úr, a Nirvána sem keletkezik, nem hanyatlik, és nem múlik el; nem szűnik meg itt hogy máshol keletkezzen. Leküzdhetetlen, tolvaj el nem orozhatja, semmitől sem függ; a nemes lények tere, melyek szabadok, mint a madár a légben; korlátlan, szabad és végtelen. Ahogy a *ghí* megismerhető az ő jellemzőiről, a Nirvánának is megvannak a jellemzői; ahogy a *ghí*-nek édes az illata, a Nirvánában is megvan az erény édes illata; ahogy a *ghí*-nek édes az íze, a Nirvánában édes a szabadság íze. Mint a hegycsúcsa égbetörő, mozdíthatatlan, elérhetetlen a szennyeződések által, nincs benne hely, hol a szenny növekedhetne, nincs benne részrehajlás, előítélet. (részletek)

[1] Internetes adatbázis: www.sacred-texts.com/bud/milinda.htm. A *Milinda Panyha* a Kr. e. I. évszázadban keletkezett (500 évvel a *Parinirvána* után); hasonlatos a Platon-dialógus formához; tört. háttér: baktriai Menandrosz (150-110) elfoglalta az Indus deltát (Strabon is említi); éremleletek: Kabul, Kashmir.

GANDHARA

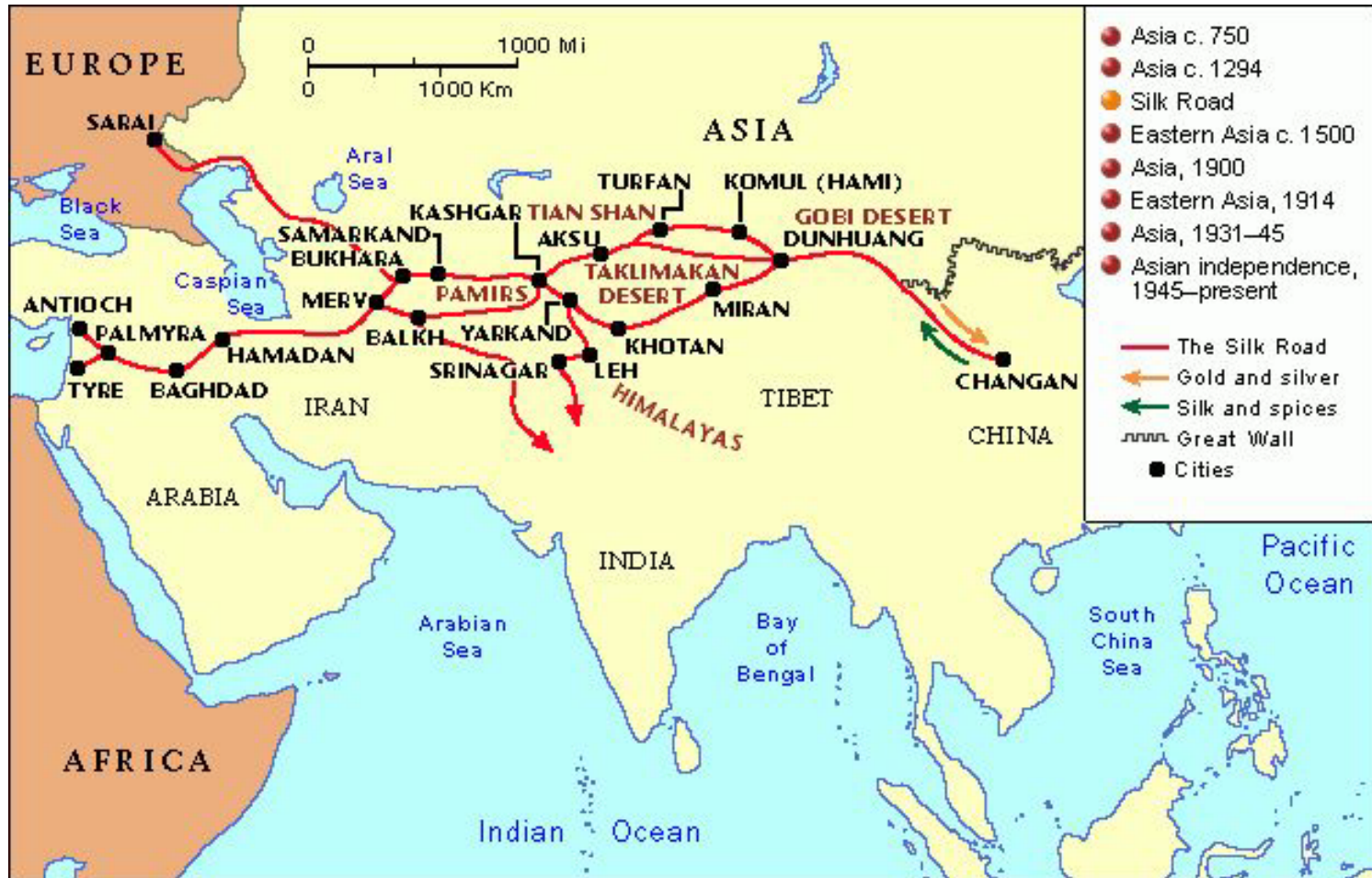

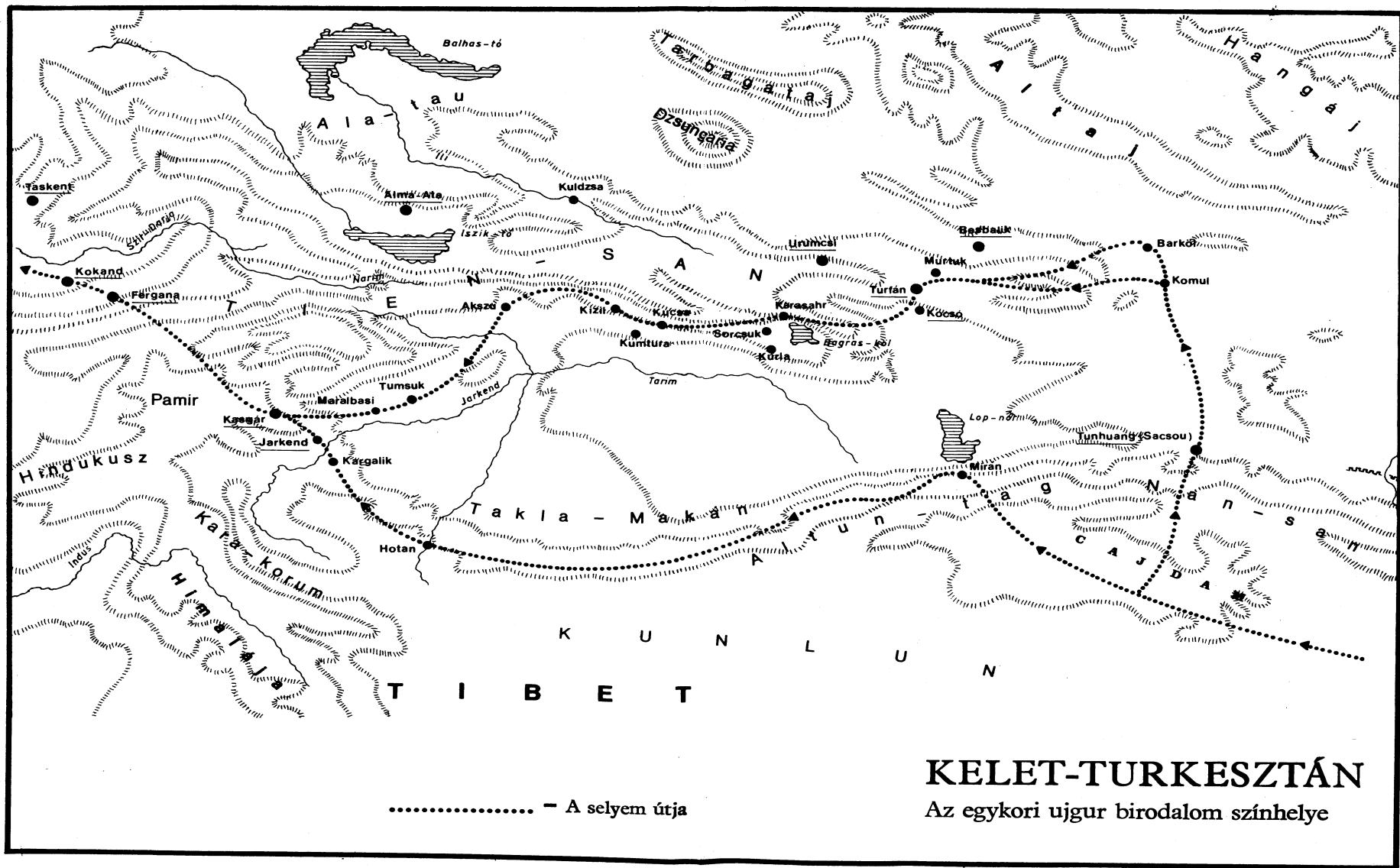
KELET-TURKESZTÁN OÁZIS-VÁROSAI

(4-6. SZ.)

A SELYEMŰT

KELET-TURKESZTÁN (A TARIM MEDENCE PEREMVIDÉKE)

- 4–5. sz. a buddhizmus kiáramlása Indiából; a kereskedelmi utak mentén eljut a Tarim medencébe.
- Oázisvárosok, városállamok:
- északi út: Kasgar, Akszu, Kucsa, Karasár, Turfán, Kocso;
- déli út: Kasgar, Jarkend, Kotán, Csercsen, Nija, Mirán, Lou-lan, Tunhuang;

KHOTAN

- Alapítási (legitimációs legenda): Asóka tankirály unokája Vidzsajaszambhava és Vairócsana (egy arhat, Maitréja inkarnációja) alapította I. e. 211-ben; Buddha-relikviákat hoztak ide.
- Forrás: pl. Xuanzang 7. sz.; Khotanon át utazik vissza Indiába, leírásában: 100 kolostor, 500 szerzetes, Mahájána követők; az első emlékek 4. sz.-ból származnak, nyelvük szanszkrit, szaka, tohár (Khotan, Kocso); a déli úton kharósthí és bráhmí írás (a 7–9. században főleg Belső- és Közép-Azsiában használják); a mindennapi rituális gyakorlathoz kötődő **varázsformulák**, **mantrák** kínai fordításokból maradtak fenn; állami nyelve: é-ny. indiai és szaka;
- Kolostorok: az első kolostor 3. sz. (Hínajána); népszerű zarándokhely

SZÖVEGFORDÍTÁS

- Fordítóműhelyek alakulnak ki: pl. az *Avatamszaka Szútra*, Buddhabadra ford. (a Jógácsára iskola és a Madhjamaka között); a *Lankávatára Szútra*, továbbá kommentárok a *Pradnyá páramitá*hoz, (később Tibetben és Mongóliában máig is az egyik legfontosabb mű); az *Avatamszaka*: minden egylényegű, az elme nyugalma, tisztasága (→ Japán, Kína, *Hua yen*);
- Kánonikus Mahájána művek: például a Vadzsra-cshédika *Pradnyá-páramitá* (Kumáradzsíva kínai fordítása)

TOVÁBBI IRODALOM

- Agócs Tamás: *Gyémánt áttörés*. Budapest, TKBF 2000.
- Conze, Edward: *Buddhist Wisdom Books Containing the Diamond Sutra and the Heart Sutra*. London 1958.
- Poppe, Nicholas: An Oyrat Vajracchedikā Fragment from Turfan. In: *CAJ* VIII. (1962) 170–178.
- Poppe, Nicholas: *The Diamond Sutra. Three Mongolian Versions of the Vajracchedikā Prajñāpāramitā Texts, Translations, Notes and Glossaries*. (Asiatische Forschungen 35.) Wiesbaden, Otto Harrassowitz 1971. — Három V. változat átírása, fordítása, gazdag jegyzetekkel.
- Sárközi, Alice: Toyin Guiši's Mongol Vajracchedikā. *AOH* XXVII. (1973) 43–102.

A GYÉMÁNTVÁGÓ SZÚTRA

- A Mahájána buddhizmus fontos szövege, amely röviden összefoglalja a Pradnyá páramitá (szkr. Prajñā pāramita) [1] tanításainak lényegét. Mindvégig nagyon népszerű volt mindazon országokban, ahol a mahájána buddhizmus meggyökeresedett. Éppen ezért igen sok változatban ismeretes, a nagy gyűjtemények számos kéziratot és fanyomatos változatát őrzik. Szanszkrit nyelvű változata a 4. század végén, az 5. század elején keletkezett. Kínában Kumáradzsíva [2] átültetésében vált ismertté, aki 344-ben született Kucsában, majd Kínába került, ahol 401 és 413 között Ch'ang-an-ban működött fordítóként. Fennmaradt khotani verziója is Kelet-Turkesztánból a 8-9. századból.
- Létezik japán, mandzsu, szogd, ujjur változata és több tibeti fordítása is készült.
- [1] A „túlpartra jutott bölcsesség” filozófiájának szent iratai.
- [2] IV. századi turkesztáni eredetű fordító, a kínai buddhizmus szent szövegeinek egyik első tolmácsolója.

KASGAR ÉS KUCSA

- **Kasgar**

- Stratégiai pont, Khotanból térítik 143. Hínajána; Maitréja kultusz – nincs Amitábha kultusz
- Kínai zarándokok; Xuanzang: **szarvásztiváda** iskola, 10 ezer szerzetes, sok sztúp

- **Kucha**

- 1. sz. a buddhizmus megjelenése
- Kumáradzsíva (344–413) tevékenysége, cf. kínai fordítások
- Hínajána követők, de a betelepült kínaiak mahájána követők;
- *Dzsátaka* és *Avadána* irodalom jelentősége, cf. *Damamúkonámaszútra változatok*

TURFAN ÉS DUNHUANG

- **Turfan**
- Közép-iráni források, buddhizmus és manicheizmus;
- **Dunhuang/Tunhuang**, cf. **idp.bl.uk** (honlap anyagait)
- 4–14. századig épülnek a szentélyek és a barlangok;
- 1900 körül a taoista Wang Yuanlu (1849–1931) felfedezi a barlangokat és nagy mennyiségű kéziratot, tekercsképeket.
- Aurel Stein (1862–1943), Paul Pelliot (1878–1945), Ōtani Kozui (1876–1948), etc. kutatásai az 1900-as évek elejétől nemzetközi ismertséget szereznek a területnek és a kultúrának.
- A felfedezés részletes történetét, cf. Ligeti: *Az ismeretlen Belső-Ázsia* c. könyvében

ÉLETMÓD
(VADÁSZAT)
ÉS
TIPIKUS
BUDDHISTA
ÁBRÁZOLÁS

BELSŐ-ÁZSIA / MONGÓLIA

AZ ÉSZAKI WEI DINASZTIA (386-534)

- Belső-Ázsia központi területe; valószínűleg mongol eredetű dinasztia; kínai *topa* (kín. *tuo-ba*), török *tabgacs* (tör. *tabγač*).
- A Kína és a nomád területek között húzódó (mozgó) *limest* átlépve alakítanak Észak-Kínában gyorsan sinizálódó birodalmat.
- A buddhizmus államvallás; nagy hangsúlyt fektetnek a képzőművészetre: barlangszentélyek: Jünkang (kín. Yungang) Datong környékén, és Longmen „Sárkánykapu” Luoyang környékén.
- **Longmen 493-tól**
- 2345 barlang, 2800 felirat, 43 pagoda, 100,000 buddhista ábrázolás; 30% Északi Wei, 60 % Tang, 10% más dinasztiák.
- **Jünkang 460-525**
- Északi Wei, 252 barlang, 51,000 buddhista ábrázolás.

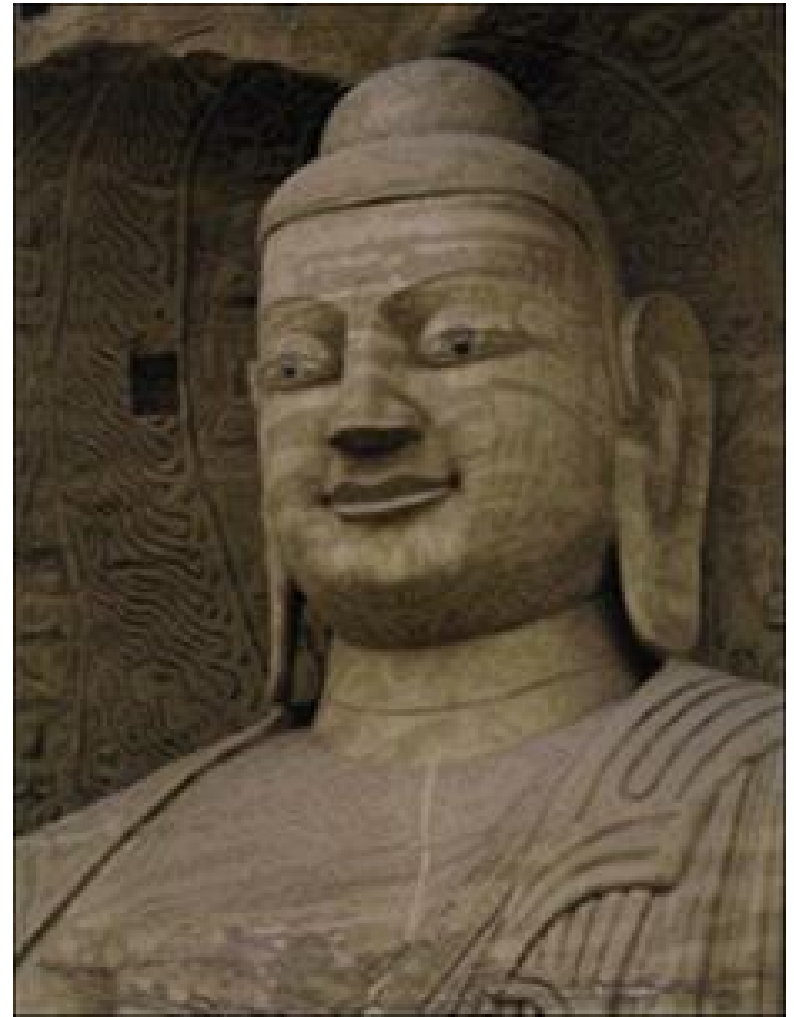

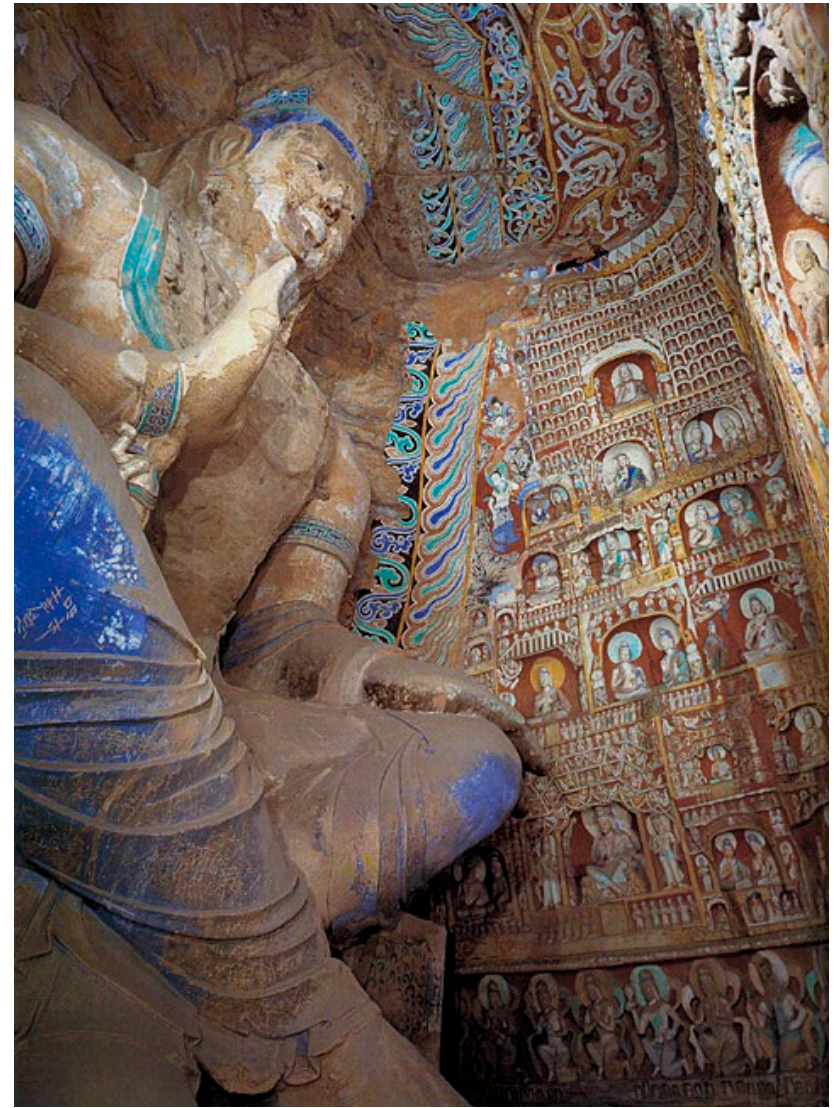
JÜNKANG (YUNGANG)

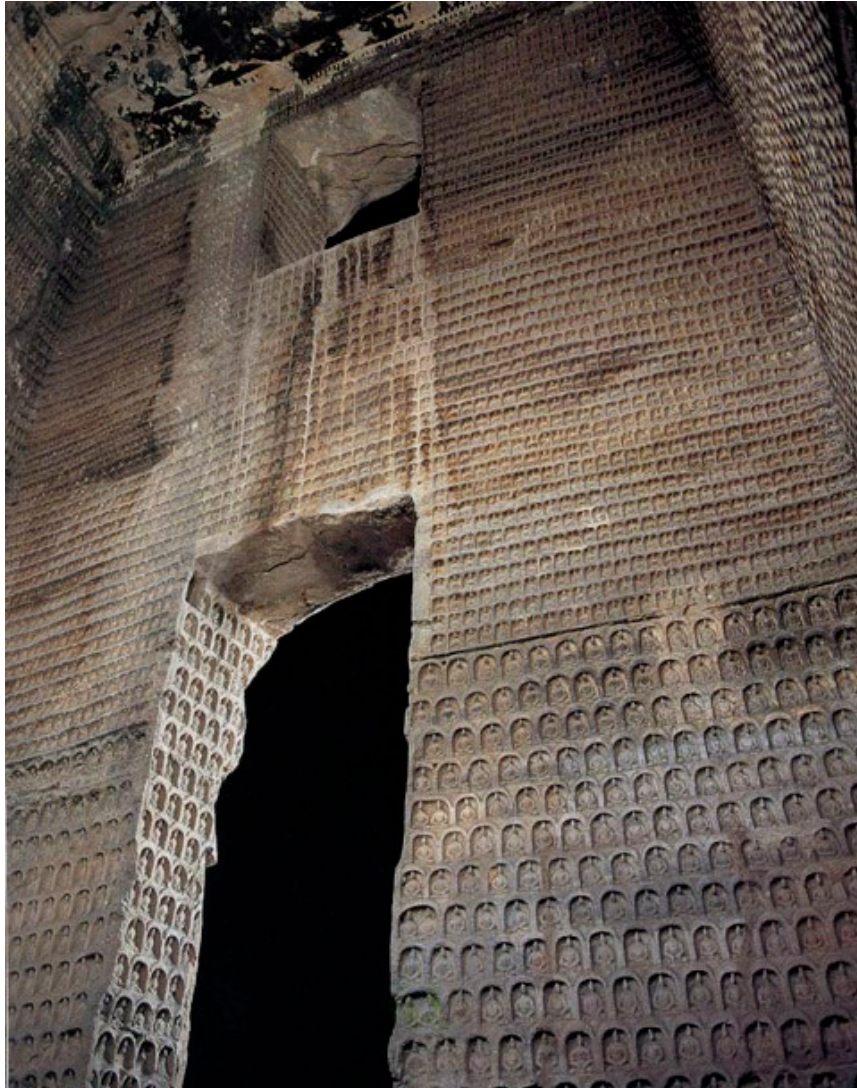

BUDDHIZMUS ÉS MANICHEIZMUS AZ UJGUR BIRODALOMBAN (9-13. SZÁZAD)

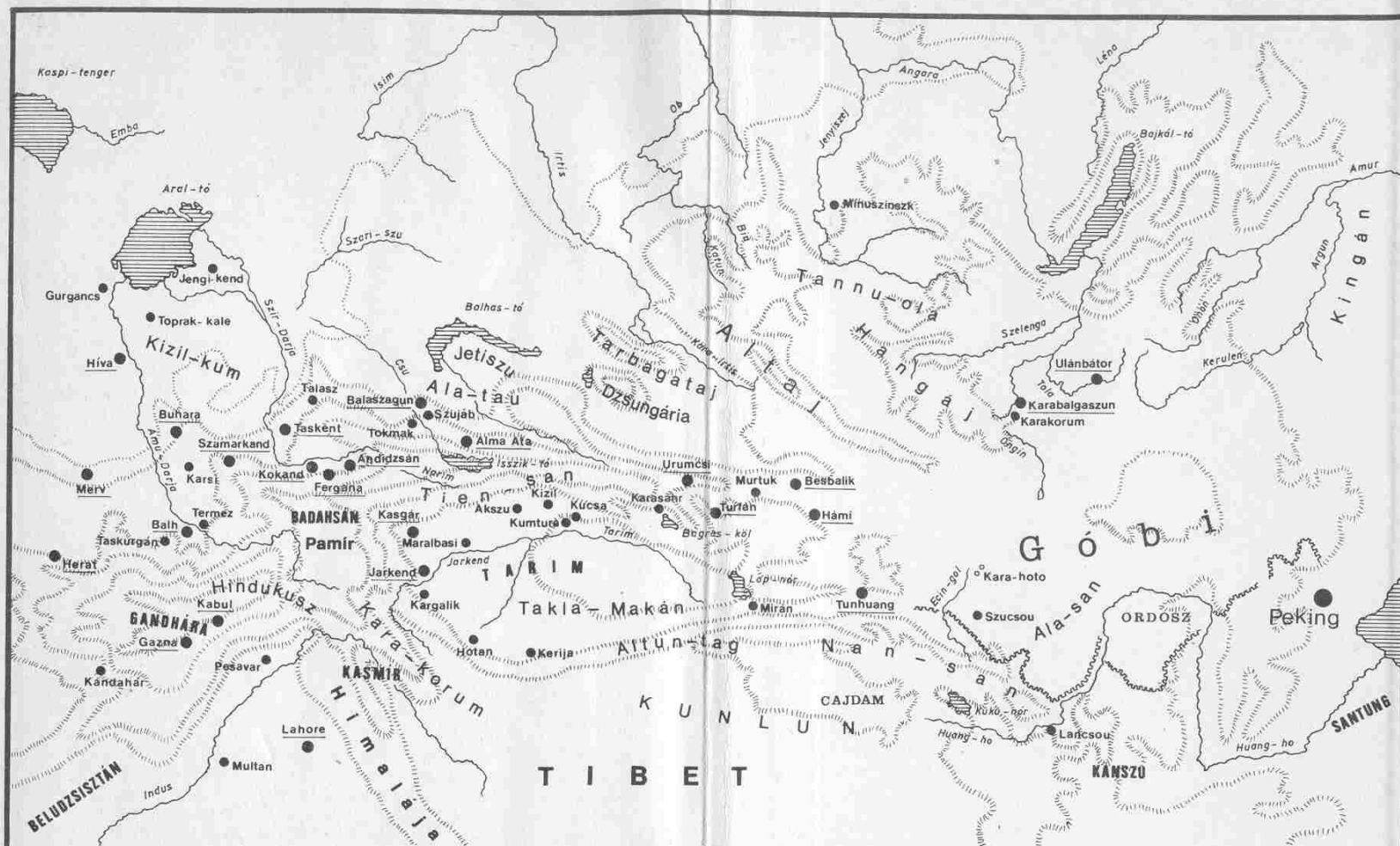
KRONOLÓGIA

- **Ujgurok** (IX-XIII sz.)
-
- Bögü qayan 762 manicheus szogd térítőket visz magával
- 763 áttérés, cf. A karabalgaszuni felirat, valamint turfáni és tunhuangi emlékek; manicheus írás;
- Műfajok: himnuszok, imák, cf. *Huasztuanift* „gyónásima”

[HTTP://2.BP.BLOGSPOT.COM/-
XRF6UDVHMP8/VHHR3ZSWY7I/AAAAAAAAAFRU/L7--
XKKEDYM/S1600/UIGHURMAP.PNG](http://2.bp.blogspot.com/-XRF6UDVHMP8/VHHR3ZSWY7I/AAAAAAAAAFRU/L7--XKKEDYM/S1600/UIGHURMAP.PNG) (2015.1.21.)

KÖZÉP- ÉS BELSŐ-ÁZSIA

A régi török birodalmak színhelye

A MANICHEUS MEGTÉRÉS A FORRÁS SZERINT

- Cf. Összefoglaló tanulmány: az *Encyclopaedia Iranica* on-line felületén.
- <https://iranicaonline.org/articles/karabalgasun-the-inscription>
(2021.11.20.)
- Magyar fordítása: Kakuk Zsuzsa: *Örök kőbe vésvé*. 81-83.

AZ UJGUROK ÁTTÉRÉSE

763 KÖRÜL

(Töredék)

Így szólott a kagán:

– Isten vagyok én, veletek lépek én be Isten országába.

A papok pedig így feleltek:

– Elhivatottak és kiválasztottak vagyunk, mi tesszük hallhatóvá Isten szavait. Véghezvisszük Isten akaratát, majd testünket levetvén megtérünk az ő országába... Nagy elnyomásban volt részünk, és súlyos veszélyek támadtak ellenünk, de mindezt elszenvedvén, eljutunk majd Isten országába.

Felséges Úr! Ha törvényteleniséget cselekszel az Örökkévaló ellen, egész birodalmad felbolydul, egész türk néped elpusztul!... És ha e Kínából jött négy kiválasztott négy kívánságával együtt visszatér hazájába, nagy veszély származik abból. Ahol csak hívők és szártok élnek, mind megöletnek akkor, egyet sem hagynak életben közülük. De a te birodalmedban, a te parancsolatodra dicséretre méltó dolgok fognak történni... Felséges Úr! Ha eltávolítod a tarkant, a jó törvények és a jó alkotások mind megmaradnak. De ha a tarkan e súlyos veszedelmet rázúdítja az országra, számtalan gonosztetteket fognak elkövetni, s birodalmedat el fogják pusztítani. Az út, melyen ezután kell járnod, más, mint amelyet eddig követtél. A szentséges episcopus, ha meghallja a történeteket, bizony nem fogja helyeselni!

Az istenlényű uralkodó és a papok két nap, két éjjel vitatták a dolgot. A fejedelem még a harmadik napon is a végsőkéig gyötörte magát, de akkor ingadozni kezdett, mert valaki ezt mondotta neki:

– Lelked sosem fog megszabadulni e cselekedetek súlyától.

Ettől megrémült, s gondolatai összekuszálódtak.

A fenséges Bögü kán eljött akkor a papok gyülekezetébe, térdre creszkedvén meghajolt előttük, bocsánatukat kérte elkövetett bűnére eme tiszteletre méltó szavakkal:

– ...Fájdalmat okoztam nektek, éhséggel, szomjúsággal gyötörtetek titeket. Hasonló gyötremeim árán jutottam én is elhatározásra. Bocsássatok hát meg, vegyetek magatok közé, tegyetek magatokhoz hasonlóvá! Gondolataim mind ez idáig nem voltak elég határozottak. De már nem kívánok többé palotában élni e világon, a földi örömek elvesztették immár értéküket előttem. S mikor ti azt mondtátok nékem: „E tettek súlyától lelked sosem fog megszabadulni, de megtalálja majd a hitet a papok által, s képes lesz újra, hogy jó cselekedeteket véghezvigyen” – bátorságom akkor lehanyatlott, és félelem költözött a lelkembe. „Ha papjaitok úgy kívánják, hajlok immár szavatokra, követem immár tanácsotokat” – mondtam. Ilyen cselekedetre válaszsavatok, ímé, ez volt: „Fenséges Úr, viszszerered akkor bátorságod, a bűn elmúlik akkor rólad.”

Midőn a fenséges Bögü kagán ily szavakat mondott, a papok s a birodalom minden népe igen örvendezett. Oly nagy volt örömük, hogy el sem lehet azt mondani. Újra meg újra ismételték a történeteket, s újra csak örvendeztek. Ezernyi és tízezernyi tömeg gyűlt egybe, mindenféle vidámsággal szórakoztak, hajnalig örömben mind ott maradtak, igen sokan voltak. Mikor feltűnt a hajnal pírja, kisbőjtöt tartottak. A fenséges Bögü kagán s kíséretében mind a papok lóra szálltak, a menet élén a hercegek és hercegnők, előkelők és nemesek, kicsik és nagyok, mind az egész nép nagy örömben és vígasságban vonultak a város kapujáig. Akkor a fenséges uralkodó bement a városba, fejére tette koronáját, felöltötte vörös palástját, s felült aranydiszes trónjára. S így szólván parancsot osztott az előkelőknek és a köznépnek:

– Ti vezérek és ti mindnyájan... és ti papok, gondolataim immár megnyugodván, újból rátok bízom magamat. Újból eljöttem, trónusomra ültem, s így kérlek most titeket: ha a papok... lelki tusára készítetnek... az ő szavaik és intéseik szerint cselekedjetek!... Tisztelet nektek!

Midőn az istenlényű Bögü kagán ezt a parancsot kihirdette, a nagyszámú tömeg s az egész nép lelkesen, ujjongva üdvözölte. S minket, papokat is tisztelettel és barátsággal üdvözöltek. Mindenki boldog volt, újból tisztelték az istent, és hittek benne. Szüntelenül a lelki cselekedetekre, a jó cselekedetekre törekedtek. A szerencsés és boldog uralkodó újabb és újabb jó cselekedetekre sarkallta népét. A fenséges uralkodó meghagyta továbbá: minden tíz ember fölé egy ember helyezettessék, az legyen az ő fejük, jó tettekre buzdítójuk. Ha valaki elhanyagolta vallását és bűnbe esett... nemes kioktatásban részesült.

Kakuk Zsuzsa fordítása

AZ UJGUR BUDDHISTA IRODALOM

- *Altun yaruq* (Suvarnaprabhasza)
- *Sekiz yuikmek* (Nyolc fényhalom) XI-XII sz.
- *Yitiken* (Hét csillag)
- *Maitrisimit* (dráma?)
- *Tishastvustik* (Buddha két kereskedőhöz szól)
- Kaljánam-kara és Pápam-kara („Jó és a rossz királyfi”)

५ अक्षर एतत् प्रोक्तं एत ५
 एतत् प्रोक्तं एतत् प्रोक्तं एत
 प्रोक्तं एतत् प्रोक्तं एतत्
 एतत् प्रोक्तं एतत् प्रोक्तं

१००० १००० १००० १०००
 १००० १००० १००० १०००
 १००० १००० १००० १०००

*Két oldal a NYOLC FÉNYHALOM szútra berlini kéziratából
(TT VI. 103)*

BÚNBÁNÓ IMÁK

A SZAMSZÁRA HAT ÚTJÁN

Szamszára hat útján szülő, fiú, lány voltam
számtalan élőlény kínját végigkínlódtam
szeretett életem hányszor végeztem, haltam
szörnyű bűnöket mind elkövettem vállaltam

Szép kolostorokból, sztúpákból a kincseket
szent közösségeknek juttatott értékeket
szemérmetlenül megdézsmáltam, ha lehetett
szívek adományát prédáltam, kegyeletet

.....
gazdátlan időmet hasztalan fecséréltem
galád bűnök nehéz terhét magamra vettem
gonoszságom kertjét ekképp népesítettem

Felülmúlhatatlan Buddhánk teljes jóságát
fenséges erényét végtelen boldogságát
fitymáltam hitványul tagadtam szent nagyságát
fertővé tettem életem minden formáját

Sorolnám minden bűnöm – elég az se volna
sötét szamszárában nincs, hol ne jártam volna
súlyos bűn nincs már, mit el ne követtem volna
silány tett, melyet én véghez ne vittem volna

Bűneimet most – érezvén, rogyasztják térdem
borzasztó átkuk súlyát iszonyodva élem –
bánom keservvel, tekints végre énám, kérem
bocsánatért esdem, javulásom ígérem

Négy égtáj buddhái, három idő urai
nagy, erős remeték, tíz tudás tanítói
nemes menedékek, oltalmak hű osztói
ne áttaljatok kegyesen rám pillantani

Mióta létezem, egyre bennetek bízom
menedék, vezér, tanító kell, áhítozom
megtisztítsanak e föld fáklyái, kibírom
már szent remetéknek gyónok, fejem lehajtom

Bánom valamennyi összeszámlált bűnömet
beismerem minden elkövetett vétkeket
balga volnék, ha tovább leplezném bármimet
bizodalommal tárom fel titkos szívemet

Tudatlanságom bűnei mind elhagyjanak
tisztá lehessenek újra, várom, oldozzanak
távozzék tőlem mind a földi szenny és salak
tetteim háromszor megbocsátást kapjanak

Korábbi vétkeimért gyónó imát mondok
keserves megbánással tőlük szabadulok
követem tiszta utam, rossztól elfordulok
kevelység nem mótelyez.....

Kínra kellett születnem, démonos négy útra
kallódtam hat keservben, két fertőbe fúlva
könnyörtelen kívánták, szívem ne tisztulna
könnyörgöm, tisztulhassak gyónó imán újra

Már azonban ha így a tiszta szót
magad nem hirdetted volna rendületlen,
mostanág e világ s élő lényei,
mondd, nem semmisültek volna meg mind?

Teljes buddhák után leszálltál közénk,
tökéletes buddha-léted meglelted,
tízezreket váltottál meg, élőket,
távoztatván tőlük a sötét poklot.

Hanyagságot számúztél, rút csalást,
hasznos dolgokat szerte okítottál,
helyes útra vezettél tévelygőket,
hitványakat a sújtó angyaltól mentettél.

.....

Himnuszokat mondjanak,
hamisságot, bűnt bánjanak,
híven gyülekezzenek,
hagytad meg nekik.

Élőlények zavart szíve
értette parancsodat jól,
értük a hűség tengere áradt,
éledtek a megvilágosulásban.

Tévelygő lelkek, mások,
tiszta utat így leltek,
találkoztak, gyülekeztek,
teljes-örök valóságban ujjászülettek.

Könyörgünk hozzád, földig hajlunk,
kegyes, nagy istenünk, nézz ránk!
Kegyelmezz e világ minden lényének,
kérjük, hadd szülessünk újjá nirvánádban!

Tisztelő szívvel könyörgünk,
tekintsd e világ létezőit,
távoztasd tőlük a sok nyomorító bajt,
tedd, hogy a békés nirvánába jussanak,
tárd ki előttük nirvánád csöndjét!

Tandori Dezső fordítása

A HALÁL ANGYALA

Tudós, igaz emberek, találkozzunk,
tiszta szívvel isteni szót hallgassunk!
Tévedhetetlen négy istent imádjunk,
távoztassék négy gyötrelmű kínunk!

Tagadják sokan a négy trónú istent,
tanítását nem követik híven,
titkon a sátánt imádják imígyen,
tízezer módon fetrengnek bűnben.

Tűnik majd az élet, nincs rá orvosság,
tüzével a pokol tátja ránk odvát,
tízszer ezer sátán jön ránk – azt mondják,
torlódik, zúg szörnyű seregük – mondják.

Terül ránk vak éj sötétje – azt mondják,
téli fagy telepszik lelkünkre – mondják,
tűivel döfködi keblünket – mondják,
tizedeli a bűnösöket – mondják.

HIMNUSZOK

HIMNUSZ BUDDHÁHOZ

Buddha nevű mesteremre,
buddhisták ékkövére,
bizony, rábízom magam,
bírom tiszta törvényében.

Kezdete a *bang* szótagból,
kél a padma-lótuszból,
koszorús-fényes holdon
keresztbe font lábbal ül.

Hófehér négy karja lett,
hímezik testét ékkövek,
hord a fején gyémánt éket,
hímes selyem – ismerjétek!

Tanítása mindenkor:
tudós egyértelműség –
tiszta értelem mudrája,
tűrés szíve-irgalma.

Teljesíti kérésedet,
tiszta fényű drágakő,
teljes nirvánába vezet,
tárt lótosz a kéztartása.

Bolyonghatsz, hat út tied,
balga, nem vezérel senki,
boldogtalan lelkedet
biztos hat szótaggal menti.

Végtelen három időt
végez egy szemvillanása,
valamennyiünk célját:
végső nirvánánkat áldja.

Aki nyugodtan tekint,
akit mindenek dicsérnek,
a tudós úrnak és szentnek
alázatos fejet hajtok.

Bodhiszattva-lényű atyám,
boldog szolgálatom által
bírja minden emberi lény
Buddha boldogságát:
bizony, úgy legyen!

*

A HIMNUSZ MONGOL-KORI KOLOFONJÁNAK BEFEJEZŐ RÉSE

Megannyi veszélyben bölcs éked-reményed:
mély tisztelettel, magasztalással
mind lefrattam, ritka pecsétem rajta,
meggyújtattam érte ezer szál gyertyát.

A TANGUT
BIRODALOM
西夏 1038-1227

ALAPFOGALMAK

- Buddhizmus és állam szoros összefonódása (állami tisztviselők – buddhista szerzetesek)
- Etnikus alapon szerveződő *szangha*
- *Vadzsrájána*
- *Mahájána* irodalom
- szoteriológia
- Amitábha (Amida, Abida)-kultusz
- *Szúkávativjúhaszútra*
- *Avalókitésvara* (*Guanyin*)
- *Vadzsrápáni*
- *Mahászthámaprápta*
- *Bhaisadzsjaguru*

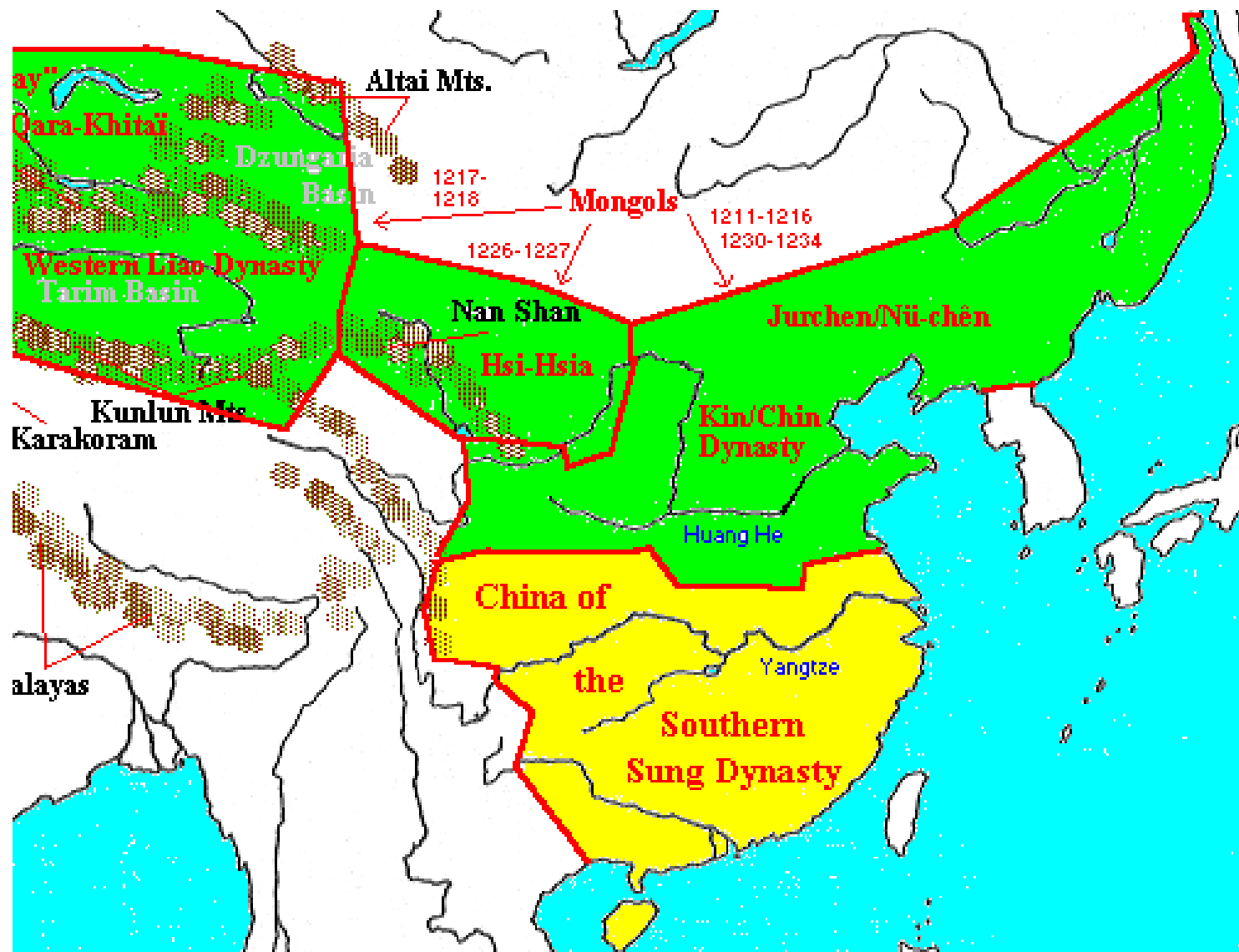

KRONOLÓGIA

- Kínai Tang birodalom (618–907)
 - Tibeti nyelvű Dangxian (kín.) /Tangud (mong.) nép
 - Xi xia (1038–1227)
 - Kereskedelmi utak keresztútján
-
- A buddhizmus államvallás
 - Tangut írás (kínai írásjegyek alapján), nagyszámú buddhista emlék

[HTTP://WWW.IMPERIALCHINA.ORG/FRESIAN_SONG.GIF](http://www.imperialchina.org/fresian_song.gif) (2015.1.21.)

Pjotr K. Kozlov (1863–1935)

KOZLOV EXPEDÍCIÓ 1906-1909

Felfedezte Khara-Khotoban
(Kína, Belső-Mongólia, Alxa
terület) a tangut buddhista
írásbeliség és művészet nagy
számú emlékét.

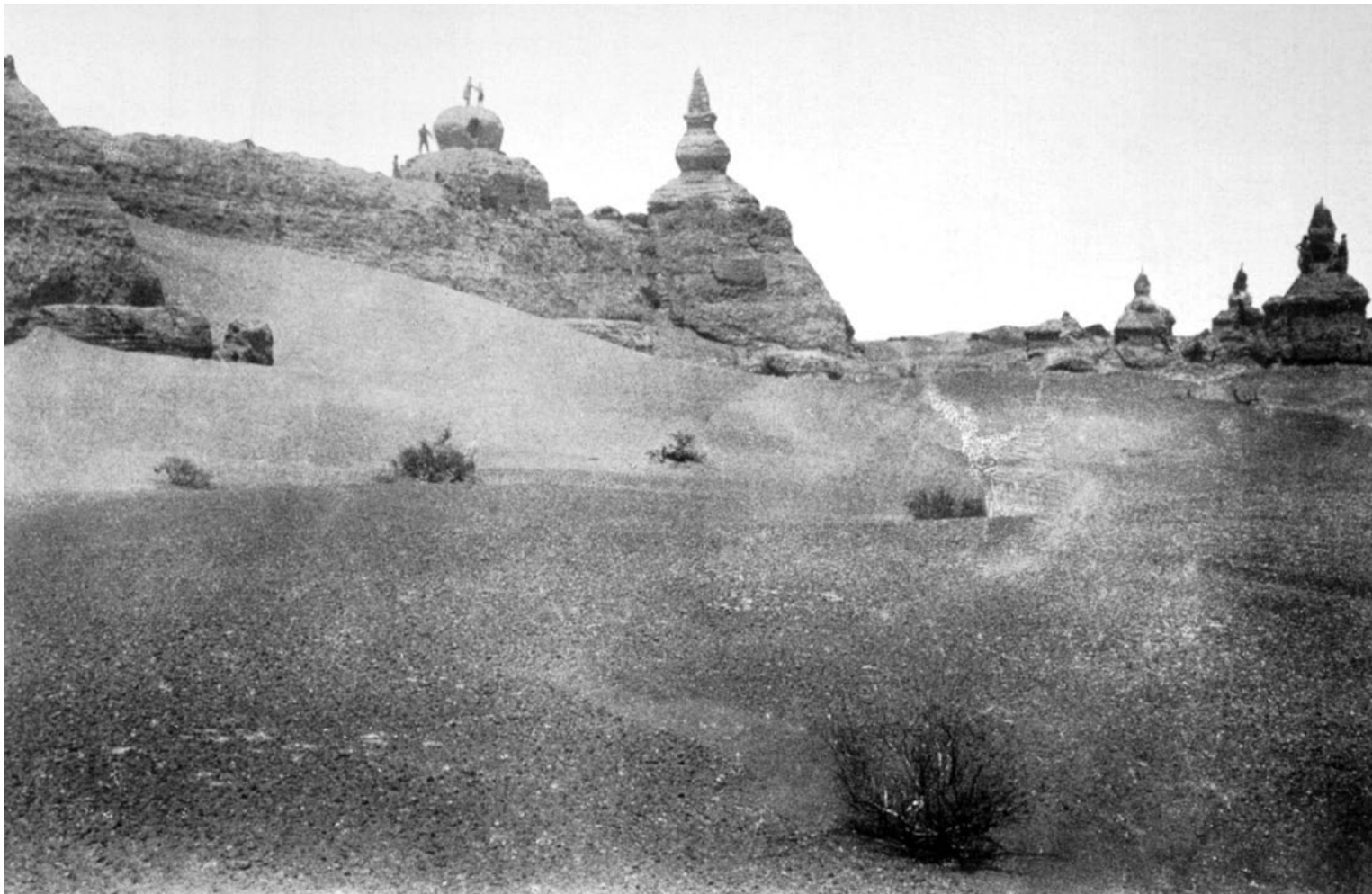
Anyagának jelentős része
jelenleg az Ermitázsban
található.

A handwritten signature of Pjotr K. Kozlov, written in a cursive script.

KHARA-KHOTO SZTÚPÁI

K. K. II. 0139

K. K. IV. 04

K. K. I. 0150

K. K. I. 0146

K. K. IV. 016

K. K. II. 090

K. K. I. 0136

K. K. I. 080

K. K. I. 073

K. K. II. 0128

K. K. II. 0204

K. K. I. 0195

K. K. II. 0115

K. K. I. 0103

K. K. I. 015

K. K. II. 0188

K. K. II. 0126

K. K. II. 0189

K. K. II. 0135

K. K. II. 0221

K. K. IV. 06

K. K. II. 0118

K. K. II. 0202

K. K. II. 0156

K. K. II. 0312

K. K. II. 0190

K. K. IV. 023

K. K. II. 0203

K. K. I. i. 017

A sheet of prayers in Tangut, illustrated with bodhisattvas.
Plate from *Innermost Asia*, Vol.III, Pl.LXV. © The British Library

CSAKRASZAMVARA
(YAB-YUM)

AVALÓKITÉSVARA

BHAJSADZSJAGURU

SÁKJAMUNI BUDDHA

AMITÁBHA

